

УДК 332.1:316.334.56
МРНТИ 06.71.63
DOI 10.56525/QNRK3000

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
УРБАНИЗАЦИЯ ПРОЦЕСІНІҢ ЖӘНЕ
УРБАНИЗАЦИЯЛАНҒАН АУМАҚТАРДЫҢ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ ӨЗАРА
ТӘУЕЛДІЛІГІН ТАЛДАУ**

А.КИЗИМБАЕВА

Ш. Есенов атындағы Каспий технология
және инжиниринг университеті,
Ақтау қ, Қазақстан
E-mail: kizimbaeva@mail.ru

И. В. ТАРАНОВА

Ставрополь мемлекеттік
аграрлық университеті, Ресей, Ставрополь қ.
E-mail: taranovairina@yandex.ru

Т.В.ПЕТРОСЯНЦ

Ш. Есенов атындағы Каспий технология
және инжиниринг университеті,
Ақтау қ, Қазақстан
E-mail: tatyana.petrosyanc@yu.edu.kz

З.Н.КИСАЕВА

Ш. Есенов атындағы Каспий технология
және инжиниринг университеті,
Ақтау қ, Қазақстан
г.Ақтау Республика Казахстан
E-mail: zulfiya.kissayeva@yu.edu.kz

Аңдатпа. Мақалада қалалар мен қалалық агломерациялардың инновациялық дамуын басқарудың өзектілігі қарастырылған, бұл салада халықаралық стратегиялық құжаттардың да, ұлттық деңгейде де кеңінен қабылданғандығын көрсетеді. "Қазақстан-2050" Стратегиясының елдің 2050 жылға қарай экономикалық жағынан неғұрлым дамыған елдердің топ-30-ға кіруі жөніндегі мақсатына қол жеткізу үшін ел экономикасын әртараптандыру талап етіледі, оның факторларының бірі урбанизацияланған аумақтар шешуші рөл атқаратын елдің кеңістіктік дамуы болып табылады [2, 3]. Қалаларды тұрақты дамыту және урбанизацияның жоғары деңгейіне қол жеткізу мәселелері ел үкіметінің стратегиялық бағдарламалық құжаттары мен жоспарларына енгізілген. Осылайша, бұл басымдықтар Қазақстанның 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарында көрсетілген, мұнда "күшті өңірлер және урбанизация" реформасының негізгі бағыты орта және шағын қалаларды дамытуға, "Smart City" жобаларын енгізуге, қалалық инфрақұрылымды цифрландыруға және қала тұрғындарының үлесін 2025 жылға қарай 60% - ға дейін ұлғайтуға бағытталған.

Бұл мақалада әлемдік аймақтық ғылымның іргелі еңбектері, классикалық және неоклассикалық урбанистік тұжырымдамалар қарастырылады. Диссертация барысында урбанизациялық процестердің ерекшелігі, урбанизацияның елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына әсері, урбанизациялық саясат, қалалар мен қалалық агломерациялардың инновациялық дамуын басқару процестерін жетілдіру мәселелері бойынша отандық және шетелдік ғалымдардың монографиялары, ғылыми еңбектері,

зерттеулері зерделенді.

Мақсатқа жету урбанизация процесінің маңызды сипаттамаларын анықтауға, "урбанизацияланған аумақтар" ұғымының мазмұнын ашуға теориялық көзқарастарды жүйелеу қажеттілігін анықтады; қалалар мен урбанизациялық ортаның қалыптасу заңдылықтары мен принциптерінің теориялық тұжырымдамаларын зерттеу;

Зерттеудің практикалық маңыздылығы Қазақстандағы урбанизацияланған аумақтардың инновациялық дамуын басқару бойынша практикалық ұсыныстарды әзірлеу болып табылады.

Зерттеу нәтижелері Қазақстандағы урбанизация процесінің проблемаларын талдайды, урбанизациялық және инновациялық дамудың арақатынасына қатысты жағдайды анықтайды және талдайды, қалалар мен қалалық агломерациялардың инновациялық әлеуетін барынша қайтарымды қамтамасыз ететін бағыттарда пайдалануға бағытталған урбанизацияланған аумақтардың инновациялық дамуын басқару тетігін әзірлейді;

Түйінді сөздер: урбанизациялық орта; аумақтар; инновациялық даму; қалаларды қалыптастыру; ерекшеліктер; бәсекеге қабілеттілік; фактор; саны; халық; экономикалық өсу; процесс; креативті индустриялар.

Kіpіcne

Урбанизация қоғам мен әлемдік экономика эволюциясының маңызды көрсеткіші болып табылады. Соңғы бірнеше онжылдықта урбанизация бүкіл жаһандық жүйенің динамикасын анықтайтын маңызды факторға айналууда. Болжам бойынша, 2050 жылға қарай әлем халқының үштен екісі қалаларда тұрады және жаһандық ЖІӨ-нің шамамен 80% - город қалалар жасайды. Урбанизация мен инновациялық даму арасында тікелей байланыс бар, өйткені дәл осы қалаларда серпінді инновациялық жобалар құрылады, жаңа технологиялар мен шығармашылық индустриялар пайда болады.

Мемлекеттік даму ауқымындағы урбанизацияның жоғары деңгейі экономиканың өсуіне оң әсер етеді. Сонымен қатар, урбанизацияның кешенді саясаты болмаған жағдайда ресурстардың жергілікті шоғырлануынан жағымсыз сыртқы әсерлердің пайда болу қаупі артады. Бір жағынан, қалалар қалалық инфрақұрылымды үдемелі дамытуды, еңбек нарығын әртараптандыруды, инвестициялар тартуды ынталандыруды, қызмет көрсету саласын дамытуды, жаңа индустрияларды қалыптастыруды, ғылыми әлеуетті құруды қамтамасыз ете отырып, өңірлік дамуға мультипликативтік әсер көрсететін "өсу нүктелеріне" айналады. Екінші жағынан, орасан зор еңбек, қаржылық және өндірістік ресурстардың салыстырмалы түрде шектеулі кеңістіктерінде жинақтау аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуындағы диспропорцияларды күшейтеді.

Ел аймақтарының экономикалық тепе-теңдігін сақтау үшін урбанизация мен қалалардың инновациялық дамуын басқару қажет. Урбанизациялық саясатқа ғылыми тәсілдерді қолдану, қалалық инфрақұрылымға цифрлық технологияларды енгізу, Smart City тұжырымдамасын іске асыру урбанизациялық процестердің жағымсыз салдарын жоюға көмектеседі, бұл өз кезегінде қала тұрғындарының өмір сүру сапасын арттыруға, экологиялық және демографиялық жағдайды едәуір жақсартуға, әлеуметтік шиеленісті төмендетуге мүмкіндік береді [6].

Қалаларды дамытуды басқарудың қолданыстағы жүйесінде елді мекендердің осы түрінің орнықты және әлеуметтік бағдарланған дамуын қамтамасыз ету үшін қажетті құралдар мен ынталандырулар жоқ. Қазақстанның үлгісі еңбек ресурстарының шоғырлануын және экономикалық белсенділікті тек ірі отандық қалаларда ғана көрсетеді, ал шағын және орта қалаларда құлдырау байқалады, олар өз әлеуетін іске асырмады және елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының қозғаушы күшіне айналмады.

Бұл урбанизацияланған аумақтардың құрылымдық құрамын бағалаудан бастап, олардың инновациялық дамуын басқарудың жаңа тәсілін әзірлеуге дейінгі басқарудың тиімді тетіктері мен әдістерін іздеуге бағытталған ғылыми зерттеулер жүргізуді анықтайды.

Урбанизациялық саясатты қалыптастыру бойынша ғылыми негізделген ұсыныстардың жеткіліксіздігі және оны іске асыруды бағалау механизмі осы зерттеудің негізгі аспектілерін анықтады.

Зерттеу нәтижелері

Қазіргі жағдайда елдің тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігі көбінесе урбанизацияланған аумақтардың инновациялық даму факторымен анықталады. Дәл осы қалаларда негізінен серпінді инновациялық жобалар құрылуда, жаңа технологиялар мен креативті индустриялар пайда болуда. Біріккен Ұлттар Ұйымының бағдарламасының есебіне сәйкес, 2030 жылға қарай планета халқының үштен екісі қалаларда тұрады және жаһандық ЖІӨ-нің 80% - на дейін өндіреді [1]. Бұл ретте тек өтпелі экономикасы бар елдерде 2000-2030 жылдар аралығындағы кезеңде қала халқының саны екі есе, ал қалалардың ауданы – үш есе артады. Басқаша айтқанда, экономикалық өсу негізінен урбанизацияланған аумақтарда пайда болады. Демек, экономикалық өсуді қамтамасыз ету мақсатында инновациялық әдістер мен әдістерді қолдану негізінде урбанизациялық процестерді ынталандыру қажет.

Зерттеу материалдары мен әдістері жүргізілген ғылыми талдау және синтез әдістері – урбанизация деңгейі мен урбанизацияланған аумақтардың инновациялық дамуы арасындағы байланысты анықтау; ғылыми әдебиеттерге шолу нәтижелері бойынша урбанизация деңгейі жоғары елдер инновациялық даму деңгейі тұрғысынан топ-30 елдің қатарына кіретіні анықталды. Урбанизацияланған аумақтарды инновациялық дамыту үшін қалалар мен қалаларды қамтитын жаңа тауашалар мен өсу нүктелері қажет агломерация.

Талқылау және зерттеу нәтижелері

Кең аумағы, әртүрлі табиғи - географиялық, әлеуметтік-экономикалық жағдайлары бар Қазақстан үшін урбанизацияланған аумақтардың инновациялық даму траекториясы негізінен аймақтардағы ғылым мен инновациялардың ерекшеліктері мен даму мүмкіндіктерімен анықталады. Айта кету керек, үлкен аумақтық бытыраңқылық және Қазақстан өңірлерінің индустриялық-техникалық дамуының әртүрлі деңгейі қалалардың біркелкі емес дамуына әкелді. Қазақстанда еліміздің урбанизацияланған аумақтары инновацияларды құру және дамыту бойынша көшбасшы болуы үшін барлық негіздер бар. Осыған байланысты мемлекет экономикалық өсу драйверлерін (Алматы, Қарағанды, Шымкент, Ақтөбе) қалыптастыруға және урбанизацияланған аумақтарда ғылымды қажетсінетін экономиканы дамытуға бағдар алды [13].

Республиканың ірі және орта қалаларында жетекші жоғары оқу орындары мен ғылыми орталықтардың болуына; венчурлық капиталдың неғұрлым жоғары шоғырлануына; дамыған институционалдық базаның, сондай-ақ шығармашылық идеялар мен инновацияларды генерациялауға қабілетті қаржылық, өндірістік және адами ресурстардың болуына байланысты инновацияларды дамыту үшін әлеует бар.

Қалалар мен аймақтардың рейтингі және инновациялық белсенділік рейтингі деректер негізінде анықталды:

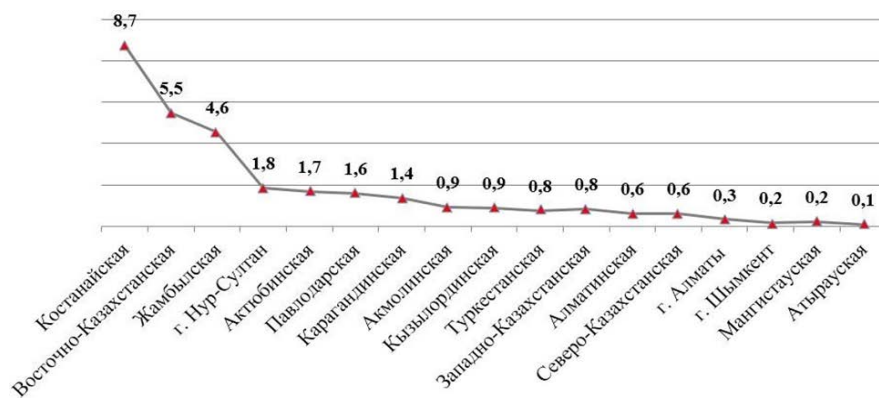
- 1) инновациялар саласындағы кәсіпорындардың белсенділік деңгейі;
- 2) инновациялық өнім көлемі;
- 3) ЖӨӨ-дегі инновациялық өнімнің үлесі;
- 4) республиканың инновациялық өнімінің құрылымындағы өңірдің үлесінің өзгеруі (көрсеткіш өңірдің елдің өндірілген инновациялық өнімінің жалпы көлеміне қосқан үлесін бағалауға мүмкіндік береді) (1-кесте).

1-кесте-2021 жылғы қалалар мен өңірлердің инновациялық белсенділігі

Аймақ	Кәсіпорындар саны барлығы, бірлік.	Кәсіпорындар		ЖӨӨ, млн. теңге	Өндірілген инновациялық өнім көлемі, млн. теңге	ЖӨӨ-дегі үлесінновациялық өнімдер, %
		олардың ішінде инновациялар бар	инновация саласындағы белсенділік деңгейі %			
Республика бойынша барлығы	28 414	3 206	11,3	68 956 420,30	981 328,3	1,4
Ақмола	1 148	88	7,7	1 927 439,20	17 793,0	0,9
Ақтобе	1 144	121	10,6	3 039 820,90	51 421,7	1,7
Алматы	1 715	160	9,3	3 230 450,30	20 443,6	0,6
Атырау	1 081	97	9,0	9 143 900,60	7 536,3	0,1
Батыс-Казахстан	834	44	5,3	2 963 795,60	24 713,4	0,8
Жамбыл	739	97	13,1	1 690 561,90	77 092,5	4,6
Қарағанды	2 175	293	13,5	5 346 885,80	74 007,0	1,4
Қостанай	1 357	174	12,8	2 414 510,50	211 088,3	8,7
Қызылорда	653	80	12,3	1 831 825,20	16 425,2	0,9
Мангистау	988	34	3,4	3 624 758,60	7 971,3	0,2
Павлодар	1 148	104	9,1	2 805 940,20	44 503,7	1,6
Солтүстік- Қазақстан	964	92	9,5	1 358 767,20	8 652,1	0,6
Түркістан	795	72	9,1	1 820 122,30	13 797,5	0,8
Шығыс-Қазақстан	1 836	273	14,9	4 088 801,10	223 618,8	5,5
Астана қ	3 821	567	14,8	7 008 360,20	129 468,7	1,8
Алматы қ	6 649	810	12,2	14 429 064,70	48 948,4	0,3
Шымкент қ	1 367	100	7,3	2 231 416,00	3 846,6	0,2
Ескерту-дереккөз бойынша құрастырылған						

1-кестеден көріп отырғанымыздай, инновациялар саласындағы белсенділік деңгейі жоғары кәсіпорындардың ең көп үлесі кәсіпорындардың жалпы санында Шығыс Қазақстан облысында (14,9%) және Астана қаласында (14,8%) байқалады. Астана және Алматы мегаполистерінде, сондай – ақ екі урбанизацияланған өңірде-Қарағанды және Шығыс Қазақстан облыстарында – инновациялық кәсіпорындардың ең көп саны орналастырылған (1-сурет).

Қазірдің өзінде Almaty Tech Garden брендімен жұмыс істейтін "инновациялық технологиялар паркі" дербес кластерлік қоры "Urban fustry for Quality Living" жаңа жобасын іске асыруға бастамашы болып отыр. Бұл жоба еліміздің мегаполистерін инновациялық дамытуға, Smart мамандандырулар, креативті кәсіпкерлік және сервистік қызметтерді дамыту негізінде қалалардың экономикасын қалыптастыруға бағытталған. Талданған көрсеткіштерге сәйкес ірі ретке келтірілген өнеркәсіптік орталықтар кәсіпорындардың инновациялық белсенділігінде жетекші рөлге ие. Инновациялық өнімнің ЖӨӨ-дегі үлесі 1-суретте көрсетілген.

1 сурет 2021 жылы инновациялық өнімнің ЖӨӨ дегі үлесі
Ескерту-дереккөз бойынша құрастырылған [14]

Жоғарыда ұсынылған кестеге сәйкес ЖӨӨ - дегі инновациялық өнімнің үлесі жоғары көшбасшылар: Қостанай, Шығыс Қазақстан, Жамбыл облыстары, тиісінше 8,7, 5,5 және 4,6% көрсеткіштері бар, бұл олардың жоғары инновациялық белсенділігін және ЖӨӨ-ге елеулі әсерін көрсетеді. Сонымен қатар, инновациялық белсенділік дәрежесін урбанизацияланған аумақтарда инновациялық өнімдер мен жаңа технологияларды дамытудың үлкен әлеуетін анықтайтын өнеркәсіптік өндірістің болуымен түсіндіруге болады.

Шымкент, Түркістан, Алматы және Ақмола облыстарын перспективалы аймақтарға жатқызуға болады. Шымкентте үлкен аграрлық әлеует қана емес, дамыған өнеркәсіп пен жақсы демографиялық ахуал бар. Бұл аймақтардағы қалалардың проблемалары көбінесе қолда бар инновациялық әлеуетті пайдалануды әлсіз ынталандыратын кеңістіктік дамудың жеткіліксіз тиімді саясатына байланысты. Ауыл шаруашылығы шикізатын барынша толық өңдеуді және жоғары сапалы дайын өнімнің әлемдік нарықтарға шығуын қамтамасыз ету маңызды. Егіс пен егін жинаудың озық технологияларын, Smart суаруды енгізу өте маңызды; "үшқышсыз" ауылшаруашылық техникасын қолдану. Ақмола облысының Степногорск қаласында (биотехнология) ауыл шаруашылығына, ветеринарияға бағдарланған жоғары технологиялық, инновациялық және икемді өндірістерді құру үшін қолайлы факторлар байқалады.

Қазіргі уақытта Алматы мен Астанада Smart City тұжырымдамасы енгізілуде, экономика салаларында және қызмет салаларында Smart шешімдер әзірленуде, берілуде және іске асырылуда. Осылайша, Алматыда қауіпсіздікті бақылау, сел белсенділігі, қоғамдық көлік, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, білім беру және денсаулық сақтау саласындағы Smart шешімдер қолданылады. Осы қалалардағы инновациялық қызметті оқшаулау нүктелері: Алматы маңындағы Алатау ауданындағы Инновациялық Технологиялар Паркіне Бизнес-кампус мемлекет тарапынан ерекше қолдау алуда. Сондай-ақ, Астана және Алматы қалалық әкімшіліктері Көлік және қаржы секторларына Smart жобаларды енгізуге, жоғары технологиялық медицина орталықтарын құруға және дамытуға ерекше назар аударады. Екі мегаполисте әлемдік деңгейде жабдықталған бірқатар ірі ғылыми-медициналық орталықтар табысты жұмыс істеуде.

Елдің батысындағы ресурстық қалалар (Атырау, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Маңғыстау және ішінара Қызылорда облыстары) әлемдік шикізат бағалары нарығындағы қолайсыз өзгерістер жағдайында өздерінің көшбасшылық позицияларын сақтай алуы үшін экономиканың салалық құрылымын жетілдіру және оларды инновациялық дамуға қайта бағдарлау өте маңызды [14]. Атап айтқанда, Smart технологияларды пайдалану және қазіргі заманғы серпінді NBIC (Nano; Bio; Info; Cogno) технологияларына негізделген шикізатты қайта өңдеу бойынша жаңа өндірістер құру есебінен экономиканың шикізат секторын инновациялық дамыту және ауқымды технологиялық жаңғырту ұсынылады.

Инновациялық белсенділік деңгейі орташа және төмен өнеркәсіптік өңірлердегі

қалалар (Павлодар және Солтүстік Қазақстан облыстары) өндірістік тізбекті кеңейту, жаңа технологияларды қарызға алу және бейімдеу; мамандандыру секторларында инновациялық кластерлер құру; шағын және орта инновациялық кәсіпорындарды ынталандыру; "төрт спираль моделі" Тұжырымдамасы негізінде желілер құру есебінен экономиканы құрылымдық қайта құруды қажет етеді [16]. Жергілікті өзін-өзі басқару органдарының белсенді қолдауы, университеттерде ғылыми орталықтар құру, ғылыми зерттеулердің нәтижелерін коммерцияландыру және шығармашылық индустрияларды қолдау да өте маңызды [15].

Осы өңірлердің қалаларында экономиканың дамуын қамтамасыз ете алатын негізгі бағыт дамыған көлік, логистикалық және коммуникациялық инфрақұрылым, барлық шалғай аумақтарды интернетпен қамту болып табылады, бұл аумақтардың орталықтардан қашықтығы факторын нивелирлеуге мүмкіндік береді. МЖӨ тетіктерін кеңінен қолданумен қатар, инвестицияларды тартудың арнайы бағдарламалары мен стандартты емес схемаларын әзірлеу арқылы инклюзивті дамуды қамтамасыз ететін әлеуметтік инфрақұрылым мен медициналық қызметтерді дамытуды ынталандыру шешуші мәнге ие.

Қорытынды

Біз жүргізген зерттеу негізінде келесі тұжырымдар мен қорытындыларды тұжырымдауға болады. Елдің индустриялық-инновациялық дамуының маңызды факторлары урбанизацияланған ортада шоғырланған. Жалпы, урбанизацияланған аумақтардың инновациялық әлеуетін зерттеу нәтижелері бойынша Алматы және Астана қалалары инновациялық белсенділік орталықтары және ғылымды қажетсінетін экономика үшін өсу полюстері болып табылатыны анықталды. Мультипликативті әсер агломерацияларды қалыптастыру нәтижесінде жеткізу тізбегіне жақын аймақтық инновациялық орталықтардың шоғырлануына байланысты екендігіне назар аударады. Агломерация әсері пайда болатын қалалар қарқынды дами бастайды, өнеркәсіп орталығы өсуде, қарқынды іскерлік белсенділік инфрақұрылымды және қалаларға көбірек фирмаларды тарту үшін жаңа байланыстарды жақсартады.

Урбанизация процесінің және урбанизацияланған аумақтардың инновациялық дамуының өзара тәуелділігін талдау инновациялық дамыған аймақтар мен аумақтың урбанизация деңгейі арасындағы тұрақты байланысты көрсетеді. Инновациялық ортаны дамыту әлеуеті негізінен Қазақстанның индустриалды-дамыған орталықтарында шоғырланған. Қазақстанның урбанизацияланған аумақтарының инновациялық даму деңгейін көтеруге қабілетті басым салалар мен қызмет салалары биотехнология, ядролық және ғарыштық технологиялар, дәрілік заттар мен медициналық жабдықтар өндірісі, экологиялық таза тамақ өнімдерін шығару бойынша өндірістер құру бола алады [16].

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

[1] United Nations World Cities Report: Urbanization and Development: Emerging Futures [Electronic source]. – UN-Habitat, 2016. – 260 p. – URL: <https://unhabitat.org/wp-content/uploads/2014/03/WCR-%20Full-Report-2016.pdf> (accessed: 15.03.2018)

[2] Набиуллина, К. Р. Актуальность внедрения управленческих инноваций при реализации градостроительной деятельности в муниципальных образованиях [Электрон ресурс] // Общество: политика, экономика, право. – 2017. – № 9. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnost-vnedreni-ya-upravlencheskih-innovatsiy-pri-realizatsii-gradostroitelnoy-deyatelnosti-v-munitsipalnyh-obrazovaniyah> (дата обращения: 15.04.2018)

[3] OECD Urban Policy Reviews: Kazakhstan [Electronic source] // OECD. – 2017. – 234 p. – URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264274624-ru> (accessed: 15.03.2018)

[4] Министерство национальной экономики РК. Официальная статистическая информация Комитета по статистике [Электрон. ресурс]. – URL: <http://stat.gov.kz> (дата обращения: 03.04.2018).

[5] Зубаревич Н. В. Развитие российских агломераций: тенденции, ресурсы и

возможности управления // Общественные науки и современность. – 2017. – № 6. – С. 5-21.

[6] Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 марта 2015г. № 168 Об утверждении Единой программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020» [Электрон. ресурс]. 2015. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1500000168> (дата обращения: 12.03.2018).

[7] Нарымбаев К. Д., Камалова Ф. Б. Қазақстандағы урбанизация үрдісінің өзекті мәселелері [Электрон. ресурс]. – 2017. – URL: <https://moluch.ru/archive/146/41713/> (дата обращения: 15.03.2018).

[8] Нурланова Н. К. Города как точки роста экономического пространства Казахстана: тенденции и перспективы развития // Проблемы развития территории. – 2016. – № 5 (85). – С. 201-216.

[9] Nailya K. Nurlanova¹, Aizhan Tleuberdinova^{1*}, Nurgul Saparbek¹. The Main Factors and Trends of Urbanization in Kazakhstan: Analysis and Recommendations. / Economics: the Strategy and Practice. Vol. 17. No 1, 2022

[10] Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 июня 2014 года № 728. Об утверждении Программы развития регионов до 2020 года [Электрон. ресурс]. – 2014. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1400000728> (дата обращения: 12.03.2018).

[11] Указ Президента Республики Казахстан от 15 февраля 2018 года № 636. Стратегический план развития Республики Казахстан до 2025 года [Электрон. ресурс]. – 2018. – URL: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/strategies_and_programs (дата обращения: 10.04.2018)

[12] Указ Президента Республики Казахстан от 1 августа 2014 года № 874. Об утверждении Государственной программы индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2015- 2019 годы [Электрон. ресурс]. – 2014. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1400000874>. (дата обращения: 12.03.2018)

[13] Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 января 2016 года № 32. Об утверждении Правил включения проектов в карту индустриализации и карты поддержки предпринимательства регионов [Электрон. ресурс]. – 2016. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1600000032> (дата обращения: 12.03.2018)

[14] Хуснутдинова С. Р. Урбанизированные территории как объект стратегического планирования и управления [Электрон. ресурс] // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=22743> (дата обращения: 15.04.2018)

[15] Хорева Т. В. Сущность региональных инфраструктурных проектов и эффективные методы управления ими [Электрон. ресурс] // Известия ТулГУ. Экономические и юридические науки. – 2011. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/suschnost-regionalnyh-infrastrukturnyh-proektov-i-effektivnye-metody-upravleniya-imi> (дата обращения: 15.04.2018).

[16] Vulfovich, R. M. Agglomerations as Strategic Actors in a Globalizing World // Public Administration Issues. – 2016. – № 5 (1). – p. 119-137.

А.Кизимбаева

*Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова,
Актау, Казахстан*

И.В. Таранова

Ставрополь мемлекеттік аграрлық университеті, Ставрополь, Ресей

Т.В. Петросянц

*Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова,
Актау, Казахстан*

З.Н.Кисаева

*Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова,
Актау, Казахстан*

АНАЛИЗ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТИ ПРОЦЕССА УРБАНИЗАЦИИ И ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УРБАНИЗИРОВАННЫХ ТЕРРИТОРИЙ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Аннотация: в статье рассмотрены актуальность управления инновационным развитием городов и городских агломераций свидетельствует повсеместное принятие в этой области как международных стратегических документов, так и на национальном уровне. Для достижения цели стратегии «Казахстан-2050» по вхождению страны в топ-30 экономически наиболее развитых стран мира к 2050 году требуется диверсификация экономики страны, одним из факторов которой является пространственное развитие страны, где ключевую роль играют урбанизированные территории. Вопросы устойчивого развития городов и достижения высокого уровня урбанизации включены в стратегические программные документы и планы Правительства страны. Так, данные приоритеты отражены в Стратегическом плане развития Казахстана до 2025 года, где основной фокус реформы «Сильные регионы и урбанизация» направлен на развитие средних и малых городов, внедрение проектов «Smart City», цифровизацию городской инфраструктуры и увеличение доли городских жителей до 60% к 2025 году.

В данной статье рассматривают фундаментальные труды мировой региональной науки, классические и неоклассические урбанистические концепции. В ходе диссертационной работы были изучены монографии, научные труды, исследования отечественных и зарубежных ученых по вопросам специфики урбанизационных процессов, влияния урбанизации на социально-экономическое развитие страны, урбанизационной политики, совершенствованию процессов управления инновационным развитием городов и городских агломераций.

Достижение поставленной цели определила необходимость проведения систематизировать теоретические подходы к определению сущностных характеристик процесса урбанизации, раскрытию содержание понятия «урбанизированные территории»; исследовать теоретические концепции закономерностей и принципов формирования городов и урбанизационной среды;

Практическая значимость исследования состоит выработать практические рекомендации по управлению инновационным развитием урбанизированных территорий в Казахстане.

Результаты исследования проанализирует проблемы процесса урбанизации в Казахстане, выявить и проанализировать ситуацию, касающуюся соотношения урбанизационного и инновационного развития, разработает механизм управления инновационным развитием урбанизированных территорий, ориентированный на использование инновационного потенциала городов и городских агломераций в направлениях, обеспечивающих наибольшую отдачу;

Ключевые слова: урбанизационной среды; территории; инновационным развитием; формирования городов; специфики; конкурентоспособность; фактор; численность; населения; экономического роста; процесс; креативные индустрии.

A.Kizimbayeva

*Caspian university of technology and engineering named after Sh.Yessenov,
Aktau, Kazakhstan*

I.V. Taranova

Stavropol state Agrarian University, Stavropol, Russia.

T.V. Petrosyants

*Caspian university of technology and engineering named after Sh.Yessenov,
Aktau, Kazakhstan*

Z.N.Kesaeva

*Caspian university of technology and engineering named after Sh.Yessenov,
Aktau, Kazakhstan*

ANALYSIS OF THE INTERDEPENDENCE OF THE URBANIZATION PROCESS AND THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF URBANIZED TERRITORIES THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract: the article examines the relevance of the management of innovative development of cities and urban agglomerations, as evidenced by the widespread adoption in this area of both international strategic documents and at the national level. To achieve the goal of the strategy "Kazakhstan-2050" to enter the country into the top 30 economically most developed countries of the world by 2050, it is necessary to diversify the country's economy, one of the factors of which is the spatial development of the country, where urbanized territories play a key role. The issues of sustainable urban development and achieving a high level of urbanization are included in the strategic policy documents and plans of the Government of the country. Thus, these priorities are reflected in the Strategic Development Plan of Kazakhstan until 2025, where the main focus of the reform "Strong Regions and Urbanization" is aimed at the development of medium and small cities, the implementation of Smart City projects, the digitalization of urban infrastructure and an increase in the proportion of urban residents to 60% by 2025.

This article examines the fundamental works of world regional science, classical and neoclassical urban concepts. During the dissertation work, monographs, scientific papers, and research by domestic and foreign scientists on the specifics of urbanization processes, the impact of urbanization on the socio-economic development of the country, urbanization policy, and improving the management processes of innovative development of cities and urban agglomerations were studied.

The achievement of this goal has determined the need to systematize theoretical approaches to determining the essential characteristics of the urbanization process, to reveal the content of the concept of "urbanized territories"; to explore theoretical concepts of patterns and principles of the formation of cities and the urban environment;

The practical significance of the study is to develop practical recommendations for the management of innovative development of urbanized territories in Kazakhstan.

The results of the study will analyze the problems of the urbanization process in Kazakhstan, identify and analyze the situation concerning the ratio of urbanization and innovative development, develop a mechanism for managing the innovative development of urbanized territories, focused on using the innovative potential of cities and urban agglomerations in areas that provide the greatest return;

Keywords: urban environment; territories; innovative development; formation of cities; specifics; competitiveness; factor; number; population; economic growth; process; creative industries.